

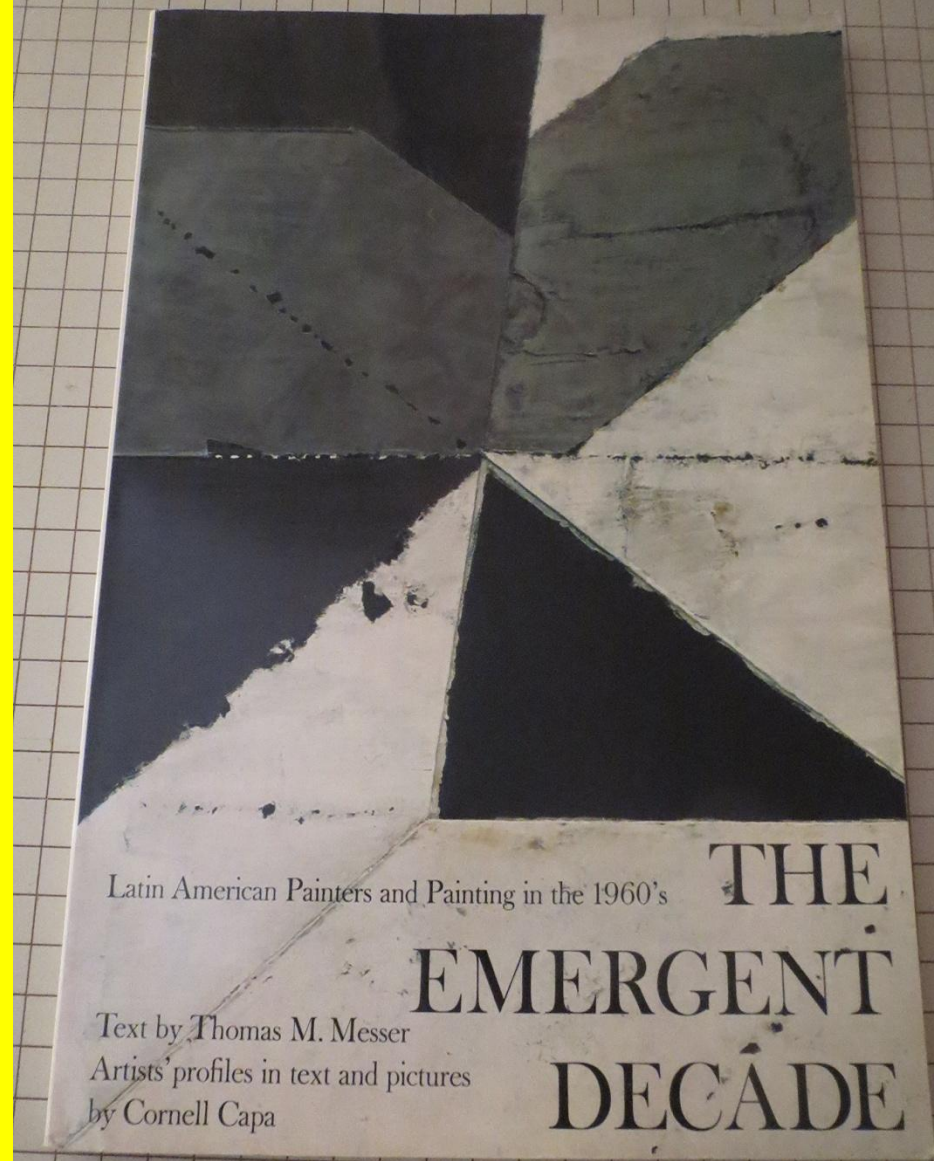

X. DULA II

Umění Latinské Ameriky druhé
poloviny 20. století

• Internacionalismus:

- Stále lepší informovanost o dění v mezinárodních uměleckých centrech P a NY (bohaté ilustrované knihy a časopisy)
- Vznikají muzea moderního umění:
 - 1948, São Paulo
 - 1948, Rio de Janeiro
 - Muzeum současného umění v Santiago de Chile
- LA státy nakupují LA umění (akvizice), pořádají se mezinárodní výstavy, bienále – LA vystupuje z mezinárodní izolace
 - Od roku 1951, Bienále v Sao Paulo
 - 1959, výstava Francise Bacona (1909-1992), irský malíř a jeden z protagonistů tzv. Nové figurace
 - Nadace Di Tella, Buenos Aires
 - Knihovna Luis Angel Arango, Bogota, Kolumbie
 - Spolupráce s USA
 - Pan American Union Division of Visual Art
 - Konference, výstavy a sympózia
 - 1956, výstava *The Emergent decade*, Guggenheim Museum, NY
 - 1966, Art of Latin America since Independence, Stanton L. Catlin,
- 50. léta: Eko vzestup ≈ úpadek E v důsledku 2SV
 - Vývoz primárních zdrojů a surovin
 - Vznik střední třídy
 - Zároveň autoritářské režimy
 - Např. Argentina, Pérez Jiménez (1946-1955)
- 60. léta: situace se zhoršuje, nástup vojenských aj. režimů
 - Kuba, Fidel Castro
 - Brazílie, Argentina pod nadvládou vojenských junt
 - Vznikají většinou komunistické guerilly
 - Řada umělců odchází do emigrace či reaguje na politický vývoj svým dílem
 - V malířství příklon k abstrakci

Umění LA druhé poloviny 20. století

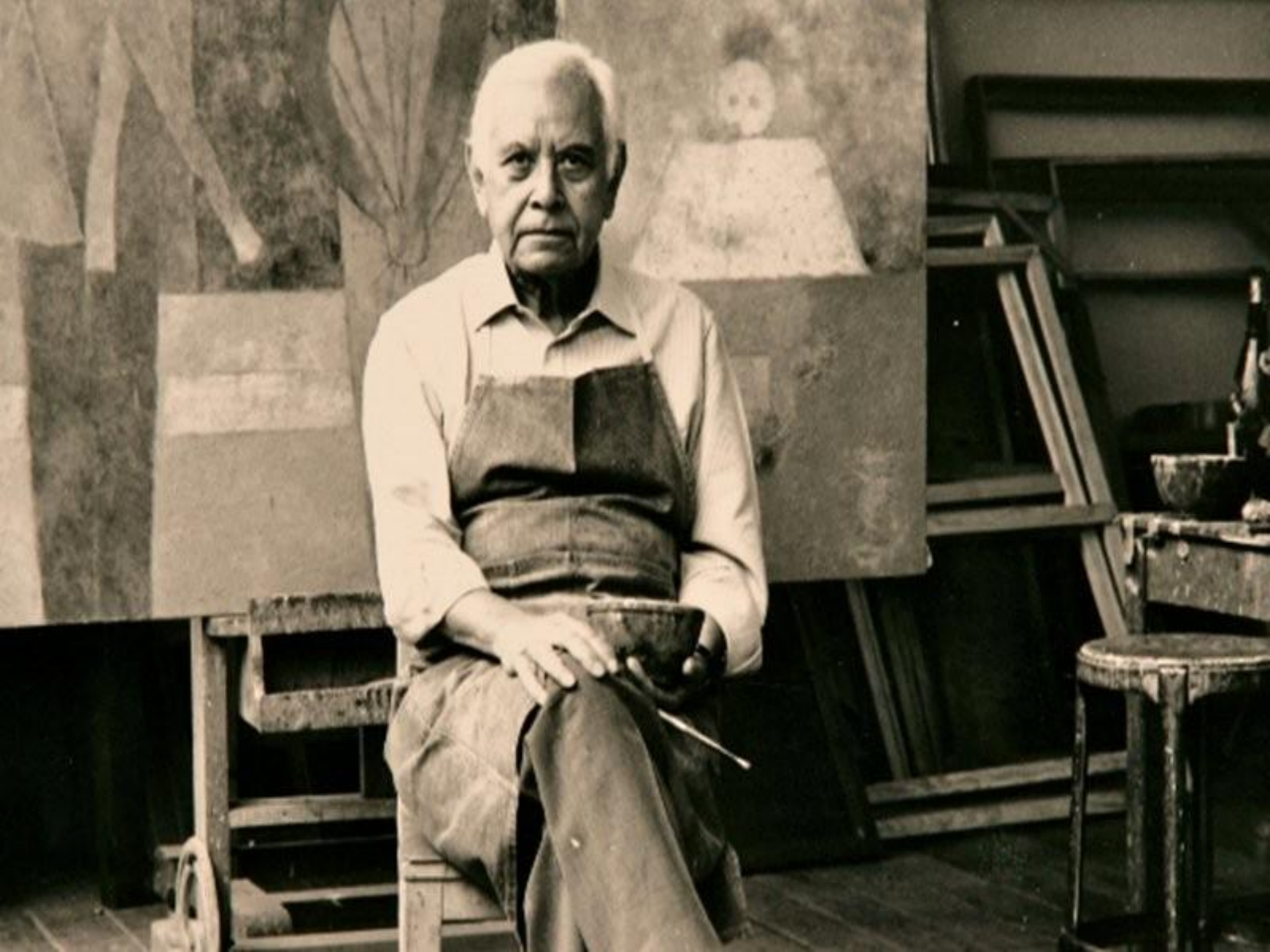
charakteristika

- Snaha o rozklad plochy obrazu
- Nové techniky a materiály
- Umělci jsou oproti 1. ½ 20. století i z chudých poměrů
- Migrace, exil, exodus, diaspora
- 50. a 60. léta 20. století: **Modernismus**
 - modernismus nabývá opět na síle/mexický muralismus v meziválečném a válečném období dominantní
 - Nová generace
 - v M monopol MM, mladí umělci nemají, kde vystavovat atp.
 - mimo Mexiko nechuť k MM
 - 2 hlavní proudy:
 - **Abstraktní umění** (geometrická abstrakce/informel)
 - **Figurativní (realistické) umění (Nový realismus, Nová figurace, Hyperrealismus)**

Mexiko: Rufino Tamayo

- Politická situace v Mexiku je stabilní – debata o budoucím vývoji umění se zde mohla v poklidu rozvinout
- Znakem mexických umělců je **barva**
- Vůdčí postava této debaty: **Rufino Tamayo (1899-1991)**
 - Současník Rivery, Orozca a Siqueirose
 - Nebyl přesvědčen o hodnotě MM, domníval se, že se dostatečně nevěnuje výtvarným problémům, jako spíše hledání národního mexického výrazu
 - Odmítá historismus, archeologismus a realismus, snaží se o současný a zároveň univerzálně srozumitelný projev
 - Distancoval se od M prostředí a odjel do NY a P (1926-1928, 1936-1950), kde se zařadil mezi úspěšné moderní umělce
 - 1939-1940 retrospektivní výstava P. Picassa v Museum of Modern Art, ovlivnilo jej P meziválečné období
 - 1929-1933 vztah s mexickou malířkou Mariou Izquierdo
 - Jeho dílo:
 - Eklektické (Cézanne, Gauguin, Picasso, Matisse, Stuart davis, Miró) /osobní rukopis – jemné barvy, často monochromní obrazy, zájem o harmonii a texturu
 - Zájem o současný folklor
 - Zátíší (melouny)

Př. Rufino Tamayo. *Melouny*.

Př. Rufino Tamayo. *Mujeres de Tehuantepec*. 1939.

La Ruptura

- Umělecké hnutí
- Generace mexických malířů, jež se v 50. letech 20. století vymezila vůči muralismu
- Pozornost obrací k současnosti a modernismu:
 - k otázkám formy a studiu výtvarných technik
 - jejich tvorba je figurativní a spojena se střední třídou
 - malé formáty (grafika či akvarel)
 - náměty, jako jsou portréty či život člověka ve městě
- MM: je uměním velkých mas a pravd/umění generace Ruptury:
 - dvojnásobné, introvertní a depresivní (většina příslušníků této G se domnívala, že člověk není schopen pozitivně utvářet svoji vlastní budoucnost)
- Podpora **Marty Trabo**, zakladatelky a ředitelky kolumbijského Museo de Arte Moderno v Bogotě
 - Argentinka, která utekla před Perónem do Bogoty
 - Udávala umělecké gusto v celé LA
 - Brojila proti MM, který popsala jako: „un enorme absceso que ha afectado a todos nuestros países“
 - Považovala MM za pouhé politické reakcionáře, kteří rezignovali na umění jako takové
 - 1965, kniha *Los Cuatro monstruos cardinales*, v níž tvrdí, že veškeré politické umění je opovrženihodné
- Představitelé:
 - Vicente Rojo Almazán, Roger von Gunten, Alberto Gironella, Vladimir Vladimirovič Kibalchich Rusakov známý jako Vlady, Juan Soriano, Lilia Carrillo, Rafael Coronel, Manuel Felguérez, Fernando García Ponce, Brian Nissen, Kazuya Sakai či Gustavo Arias Murueta

José Luis Cuevas (*1934)

- <http://www.joseluiscuevas.com.mx>
- Malíř, sochař, grafik, spisovatel a ilustrátor: grafiky, akvarely
- Iniciátor hnutí „La Ruptura“:
 - Mladí umělci si uvědomili, že modernismus nabízí celou řadu možností
- Dílo:
 - Zájem o rychle rostoucí chudinské čtvrti
 - Vliv Dostojevského, Kavky, Goyi a filmu (Frankenstein, Drákula)
 - Spojen se střední třídou, jež se v M objevuje pod vlivem Alemánových reforem, aniž by měla jakékoli politické zastoupení – maluje klasické závěsné obrazy
 - Často maluje „monstra“ – *enfant terrible* mexické malby

Př. Autorretrato como Rembrandt, 1962. Litografie.

Papír. 55.7 x 40.5 cm.

Př. *Tajemství Waltera Raleighe*. 1973. Litografie. P/A XVIII. 56.7 x 71.3 cm.

Sochařství

- LA sochařství se ve 20. století dostává do složité situace:
 - Nedostatek materiálu, malý trh
 - Exodus LA sochařů do USA a E
 - Řad kunsthistoriků a kritiků
- LA sochařství pozoruhodné
 - Individuální osobitý projekt
 - Sepjetí s architekturou
 - 2 hlavní tendence:
 1. Totemické sochařství
 2. Abstraktní sochařství

Př. Sebastián. Soukromá sbírka.

Totemické sochařství

- Inspirace:
 - předK architektura
 - Snaha nalézt vlastní identitu prostřednictvím pátrání po kořenech národní či v širším ohledu LA kultury
- Charakteristika:
 - vertikálnita a geometrické tvary
- Totemické sochařství se rozvinulo především mezi mladší generací sochařů:
 - Alicia Peñalba, Francine Secretan Berthoudová, Hernán Dompé, Ricardo Pascale či Sara Galiasso
- 60.–80. leta 20. století

Př. Marta Colvin. *Sluneční brána*. Bronzová socha. 121 x 110 x 30 cm. 1964.

Geometrická abstrakce

- 60. léta 20. století: LA se radikalizuje:
 - 1959 převrat na Kubě
 - Rozvoj abstraktního umění/figurativní politické umění MM
 - Rozvíjí se především v „otevřené A“ (Argentina, Brazílie, Uruguay), Marta Traba
- **Mexiko: konstruktivismus:**
 - **Gunther Gerzso (1915-2000):**
 - abstraktní malíř, pracoval pro film
 - Narodil se a žil v M, studoval v Německu
 - Sám se za abstraktního malíře nepovažoval, prý realista čerpající z předK minulosti (specifické mexické prostředí)
 - **Mathias Goeritz (1915-1990):**
 - abstraktní sochař
 - Původem němec, od roku 44 v M
 - Spory s MM
 - Zajímá jej spojení architektury a sochařství
 - **Další představitelé:**
 - Ignácio Asúnsulo
 - Germán Cueto
 - Luiz Ortiz Monasterio
 - Geles Cabrera
 - Mathias Goritz

Př. Mathias Goeritz. *Pět věží*. 1957-1958. Železobeton. 36 – 58 m. Satelitní město, Mexiko.

Př. Gunther Gerzso. *Struktura v šedé a červené*. 1964.

Arte Madí

- **Argentina:**
 - 1944, časopis *Arturo*, jediné číslo, Buenos Aires – seskupuje umělce, kt. vytvářejí 2 protikladné skupiny
 - **Arte Concreto-Invención**
 - **Arte Madí**
- **Umělecké hnutí:**
 - v roce 1946 jej založili uruguayští umělci Carmelo Arden Quinn a Rhod Rothfuss spolu s umělcem a literátem maďarského původu Gyulou Kosicem
- **Charakteristika:**
 - Experiment
 - Pohyb, energie
 - Otevřená forma
 - Legendární
 - Antisurrealistický, prokonstruvistický postoj
 - Inspirace meziválečnou pařížskou skupinou *Abstraction-Création*
 - Dnes je považováno za předchůdce pozdějších evropských uměleckých směrů a skupin jako např. Fluxus
- **Představitelé:**
 - **Gyula Kosice** (*1924):
 - <http://www.kosice.com.ar>
 - Jako první používá neony, vodu
 - **Juan Bay** (1892-1978)
 - **Diyi Laañ** (*1927)
 - Martín Blaszkó, Valdo Longo, Juan Bay, Esteban Eitler, Diyi Laañová, Valdo Wellington, Rodolfo Ian Uricchio či Horacio Faedo.

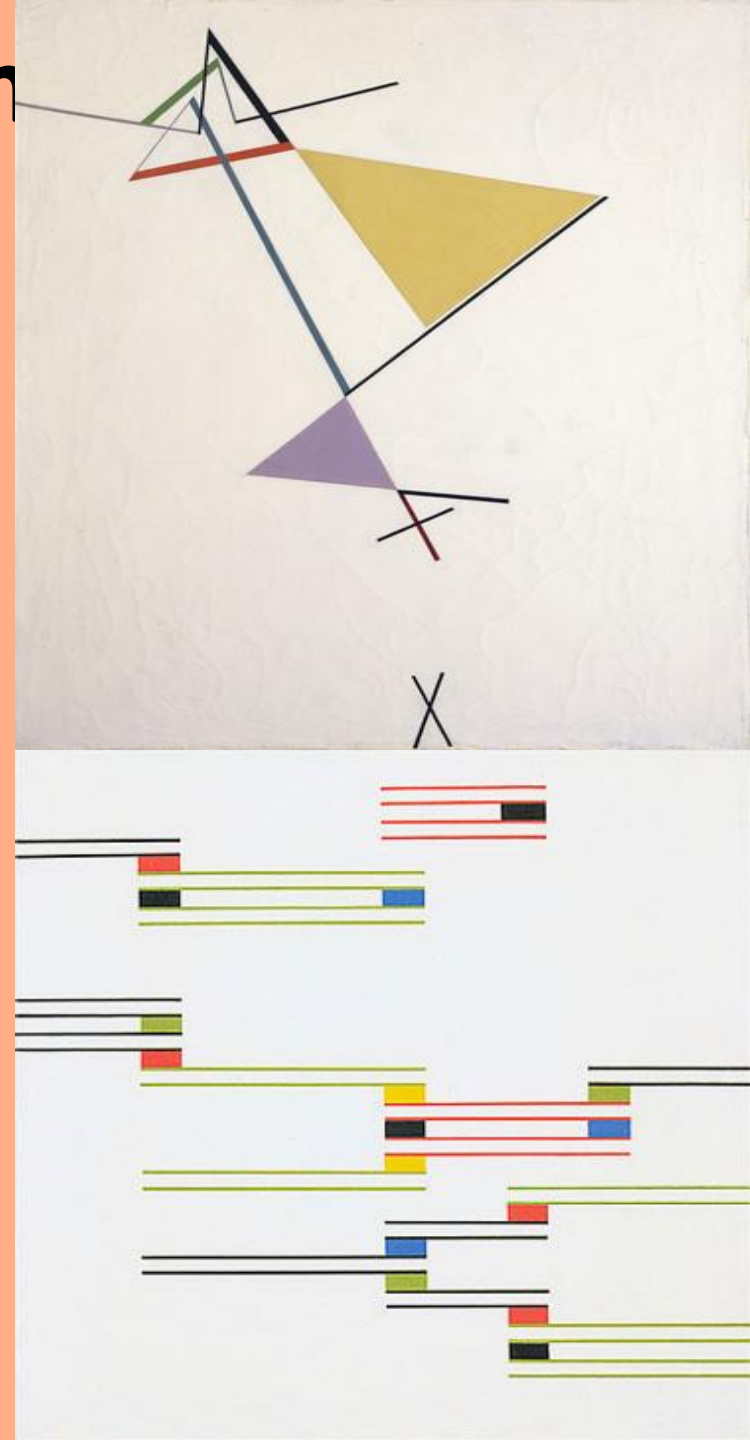

Př. Gyula Kosice. *Madí Neon No. 3*. 1946.
Objekt.

Arte Concreto-Invención

- Charakteristika:
 - Užívají obvyklé geometrické tvary
 - Soustředí se na sekvence barev a forem
- Ortodoxnější zastánci konstruktivismu
- Vliv Maxe Billa (Curyšská škola konkrétního umění, vliv v celé LA), ředitele německé školy Hochschule
 - 1950, retrospektivní výstava v Sao Paulu
- Hlavní představitelé:
 - **Tomás Maldonado** (1922),
 - **Alfredo Hlito** (1923-1993)
- Další představitelé:
 - Lidi Prati
 - Raúl Lozza

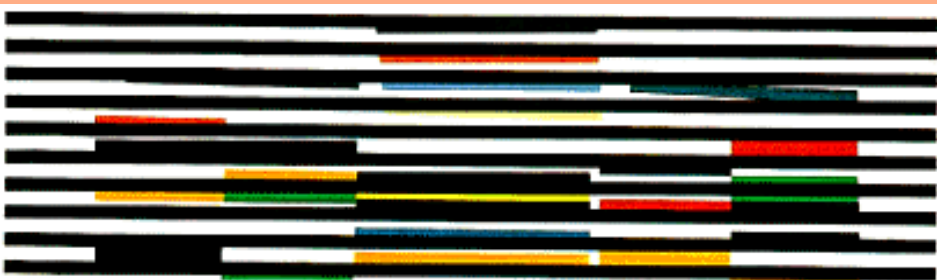
Př. Tomás MALDONADO. *Vývoj trojúhelníku*. Olej na látce. 80 x ?.

Př. Alfredo Hlito. *Chromatické rytmy II*. 1947. Olej na plátně. 69,9 x 70,2 cm. Soukromá sbírka.

Kynetické umění

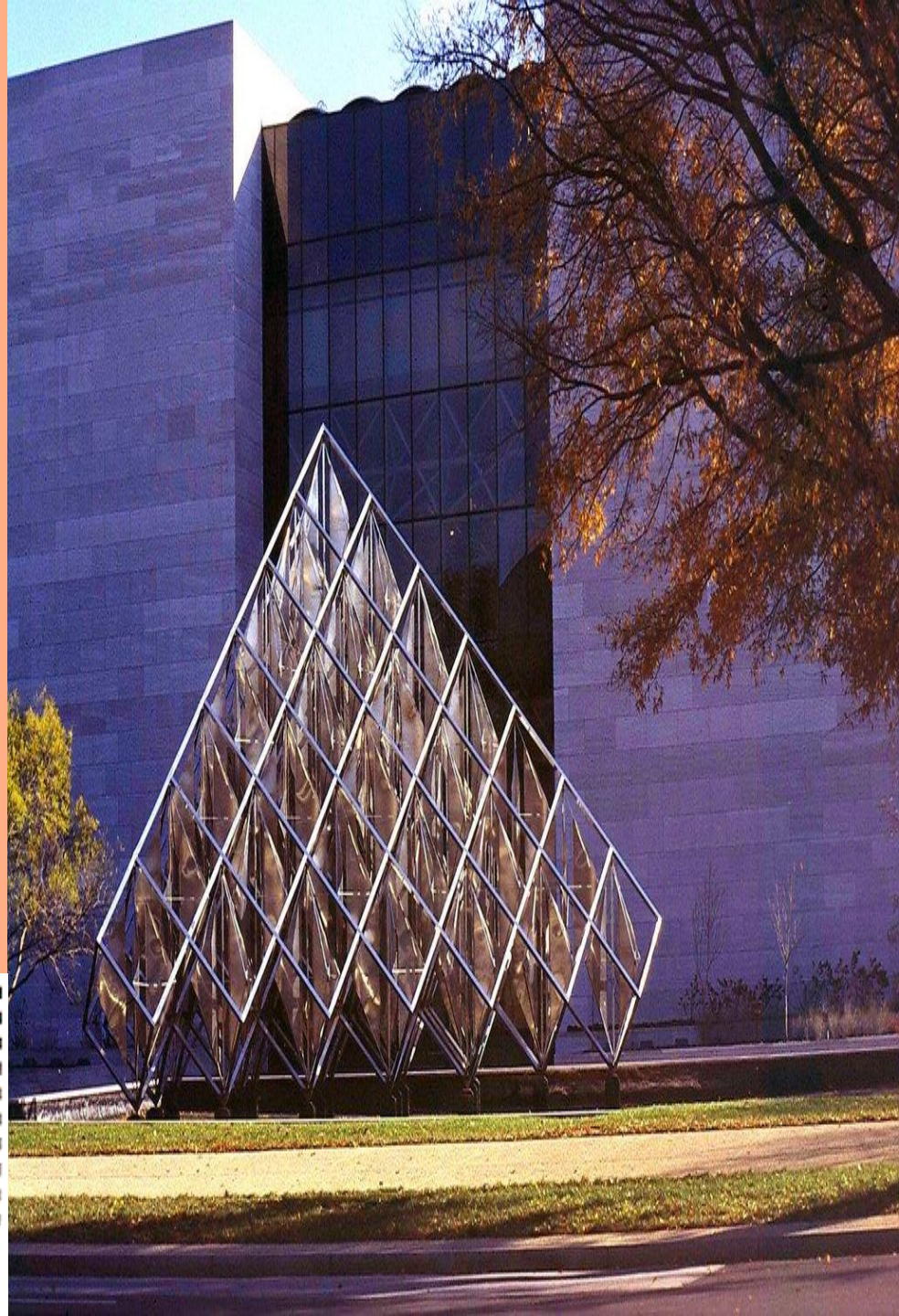
- **Venezuela:** skupina umělců spojovaných s francouzskou skupinou *Art Cinétique*, kt. většinou žili a tvořili mimo V
- Umělecký směr, jenž se zajímá o vztah mezi prostorem a pohybem a jehož nejčastějším projevem jsou pohyblivé sochy
 - **Alejandro Otero (1921):**
 - Jeden z nejznámějších V umělců za hranicemi své země
 - Bohatá produkce: koláže (periodika, noviny), obrazy, sochy
 - *Série* tzv. *Coloritmos*

Př. Alejandro Otero. *Solární delta*. 1977. Před budovou Air and Space Museum, Washington, D.C.

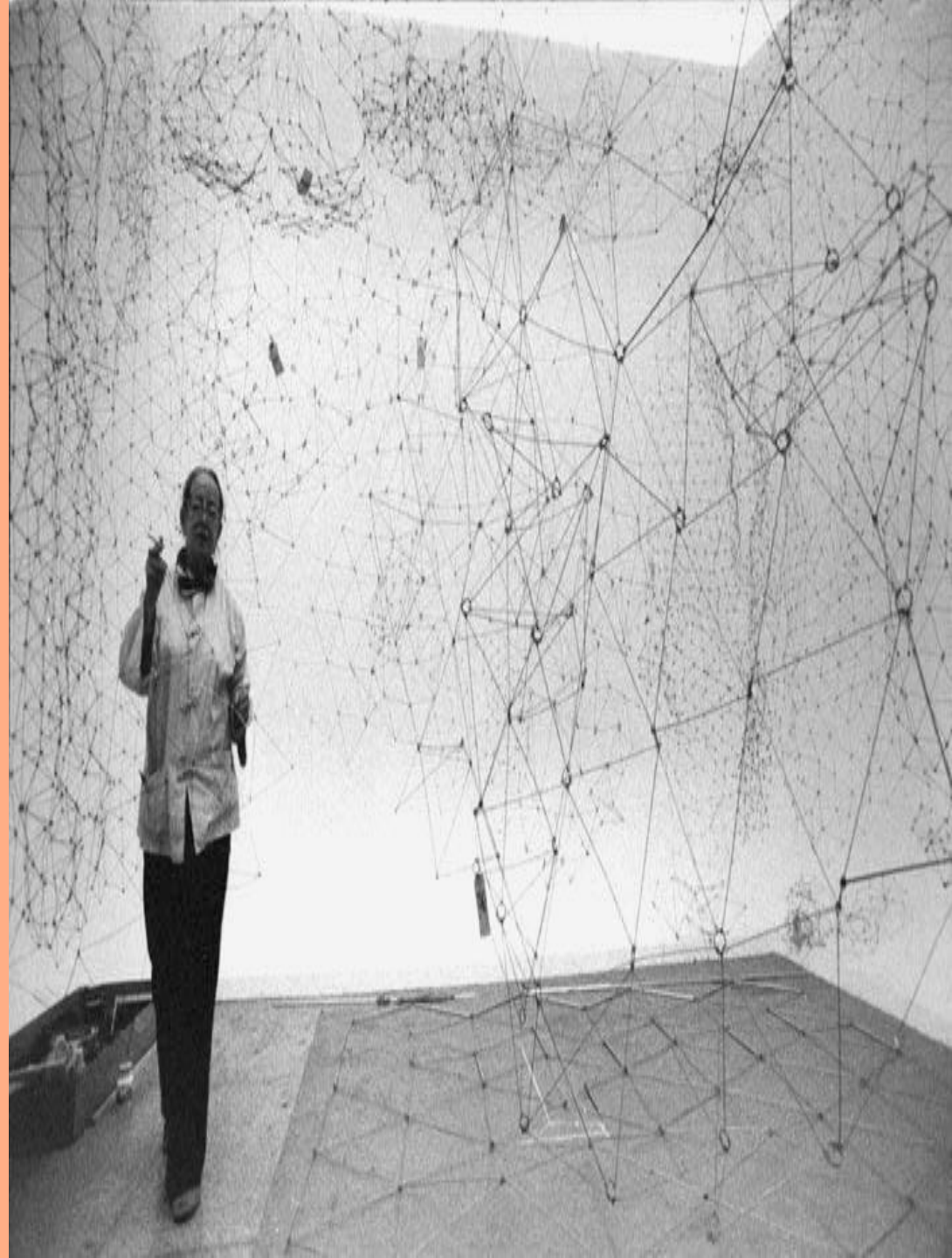
Coloritmo No 11

Duco sobre madera. 50x177 cm. 1956. Galeria de Arte Nacional

Gego

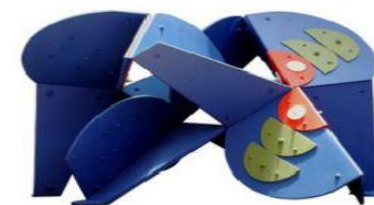
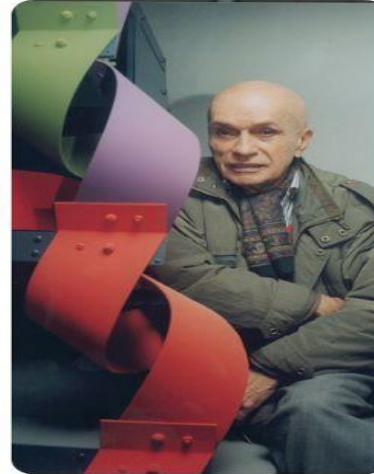
- Gertruda Goldschmidtová zvaná „Gego“
 - 1912-1924
 - Původem Němka
 - Osobitý styl
 - Vytváří spletité retikulární konstrukce, které mnohdy zaplňují celý prostor a vytváří svébytné prostředí

Př. Gego a její *Reticulárea*. 1969. Montáž.
Galería de Arte Nacional, 1980.

Abstraktní sochařství

- **Kolumbie:**
 - 1949-1958: občanská válka „la Violencia“
- 2 významní abstraktní sochaři:
 - V LA městech hraje sochařství velkou roli
 - Monumentální abstraktní sochy se v LA objevují až po 2SV
 - **Edgar Negret (1920-2012):**
 - Cesty do E a USA
 - Zpočátku poloabstraktní sochy z kamene
 - Od 50. let pod vlivem konstruktivismu tvoří abstraktně: zpravidla kovové pláty spojené čepy, zpočátku 1 barva později více
 - Klade důraz na prázdný prostor
 - **Eduardo Ramírez Villamizar (1923-2004):**
 - Čistá abstrakce
 - Původně architekt a malíř
 - Od 60. let se věnoval plastice
 - Dílo: trojrozměrné objekty, pravidelné a racionální, často rytmizované pomocí diagonál

Př. Eduardo Ramirez Villamizar. *Horizontalní chrám.*

Informel

- Poválečný umělecký směr odmítající formu, estetičnost a řád souhrnně nazývaný informel (zahrnuje celou škálu abstraktních směrů jako art brut, lettrismus, lyrickou abstrakci, minimal art, tašismus či strukturální abstrakci).
- Vzhledem k zájmu LA o Z modernismus, je překvapivé, že informel se téměř neujal, výjimku tvoří:
 - Andské země (P, B a E)
 - Japonská menšina v Brazílii
 - Představitelé informelu však nalezneme i jinde v LA
 - Napří. v Argentině, kde se v roce 1959 zformovala skupina Movimiento informalista (Mario Pucciarelli, Alberto Greco, Clorindo Testa či Luis Alberto Wells)

Př. Fernando de Szyszlo. *Inka král*. 1968. Akryl na dřevě. 100 x 100 cm. Blanton Museum. Austin. Texas

• Peru:

- Dlouhodobě politicky nestabilní
- 1860 vzniká první umělecká škola na způsob akademie, 3 dny v týdnu
- 1918 *Escuela Nacional de Bellas Artes
- Není akademismus, není modernismus
- Indigenismus (José Sagobal)
- první abstraktní konstruktivistická výstava až po r. 1945, zatímco v ostatních LA zemích budí tento směr zájem v P nikoli – vyžaduje racionalismus, kt. zde nemohl zakořenit

• Fernando de Szyszlo (1925):

- Abstraktní malíř
- Ovlivněn moderním dílem peruánského básníka Césara Valleja
 - *Los heraldos negros*, 1918
 - *Trilce*, 1922
- Inspirace předK uměním (incké taniny, obětní nože Tumi)

Př. Fernando De Szyszlo. *Vycházejíce z labyrintu Huacas*. 1998. 40 x 48 palců.

- **Bolívie:**
 - podobná situace jako v P
- **María Luisa Pacheco (1919-1982)**
 - Zpočátku figurativní tvorba se sociální tematikou (indigenismus)
 - Pod vlivem cest do E (1951 Š) a do USA (1956 až do smrti) abstrakce
 - Ovlivnila bolivijské umělce, kteří do té doby tvořili v duchu indigenismu
 - Charakteristika:
 - Strohé barvy a tvary bolivijské přírody

Ekvádor:

•1964 * skupina VAN namířená proti indigenismu (Oswaldo Guayasamín, Aníbal Villacís či Gilberto Almeida)

•**Enrique Tábara** (1930)

K abstrakci se obrací na protest proti indigenismu

Druhá polovina 50. let: žije v E (Š)

Trvale se usazuje v E

Částečně se navrácí k figurativní malbě

Inspirace předK světem (peří, hadi,

pyramidy, zrcadla)

Př. Enrique Tábara. Kobylky. 1997. Olej na látce. *Robustos con insectos*. 2002.

Př. Enrique Tábara. Bez názvu. 1961.

Brazílie:

- Japonští malíři žijící v Sao Paulo, většinou přijíždí již jako dospělí mezi lety 1930 a 1960
- Japonci vytvářejí vlastní čtvrť a udržují své tradice
- Představitelé:
 - **Tomie Ohtake** (1913)
 - <http://www.institutotomieohtake.org.br/inicio/index.html>
 - Malířka, sochařka
 - **Manabu Mabe** (1924-1997)
 - <http://www.manabumabe.com>
 - **Tikashi Fukushima** (1920)
- Skupina Seibi: asociace japonských malířů v Sao Paulo
- Kritika spojovala tyto umělce s:
 - Abstraktní expresionismus USA
 - *Art informel F*
- Ukazuje se, že vychází z J
 - Skupina *Gutai*, 1954

Př. Manabu Mabe. *Energie*. 1960. Olej na plátně. 129.9 x 162.6 cm.

Primavera

Verão

Outono

Inverno

Př. Tikashi Fukushima. *Čtyři roční období. Olej na látce. 1970, 135 x 65 cm.*

Moderní architektura

- Ekonomický růst (Mexiko, Venezuela, Brazílie)
- Zájem veřejnosti o nové výrazové formy
- Rostoucí počet umělců učících na VŠ
- moderními materiály (ocel, beton a sklo)
- stylová čistota
- snaha o jednoduchost, minimalismus a harmonii s okolním prostorem
- **Funkcionalismus:**
 - **Le Corbusierovy** návštěvy LA ve 20 a 30 letech (Brazílie, Uruguay a Argentina)
- Meziválečná architektura USA:
 - Walter Gropius (1883-1969): **Bauhaus**
 - Mies van der Rohe (1886-1969): druhá chicagská škola
 - Frank Lloyd Wright (1867-1959): **organická architektura**

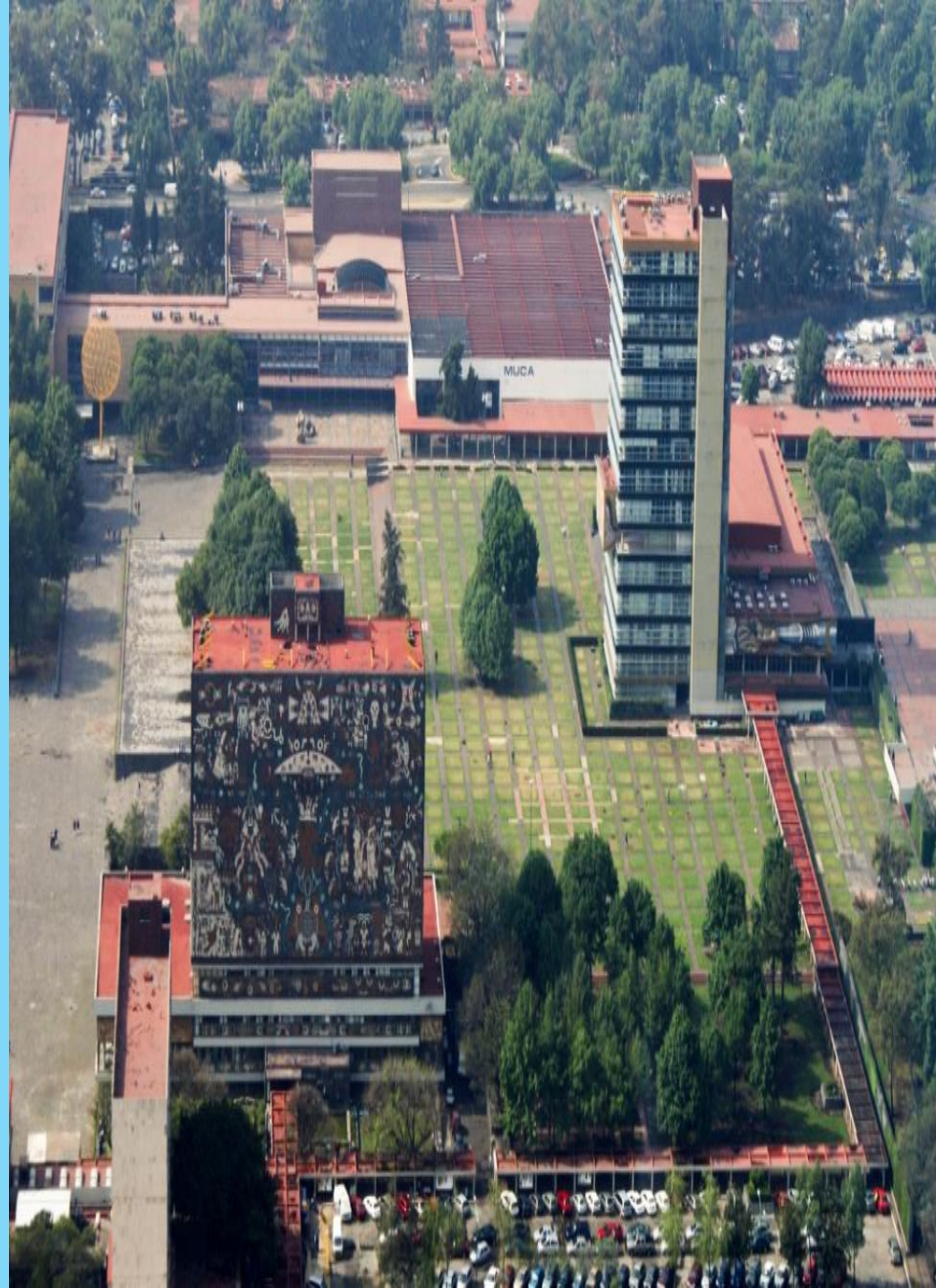
Nová architektura

- V LA vzniká svébytná architektura
 - Snaha o nalezení vlastního výrazu/vliv USA a E
 - Rozvíjí se především v zemích se silnou tradicí: Mexiko, Brazílie a Peru (předK a koloniální barokní architektura)
 - **Candelova „skořepinová architektura“ v Mexiku**
 - **Villanuevova architektura ve Venezuele**
 - **Nimeyerova „plastická architektura“ v Brazílii**
 - Podpora státu/nikoli soukromý kapitál jako v USA – architekt je považován za veřejnou osobu, která musí postavit budovu dle národního vkusu
 - Ve srovnání s předK architekturou je situace a stav moderní LA architektury často tristní (chybí prostředky na stálou údržbu, levné materiály, tropické podnebí a častá zemětřesení)
 - Vliv funkcionalismu a ruského konstruktivismu
 - Výjimečná spojením s prostředím a výtvarnými uměními
 - Většina architektů studuje v USA
- **Příklad:**
 - Rekreační středisko Pampulha v Belo Horizonte, hlavním městě Minas Gerais, kde ON postavil n budov, kostel sv. Františka, umělé jezero/zavlažovací systém selhal a budovy se pro neudržování rozpadly

Mexiko

- Moderní architektura často vzniká na zakázku státu
 - Spojení s VU (svrchovanost státu)
- Přetrvávající vliv předK architektury a B:
 - Důraz na prázdný prostor
 - Důraz na dekor a sepjetí s ostatními V disciplínami
- Příklady:
 - 50. léta: Univerzitní areál UNAM a jeho výzdoba v duchu socialistického realismu, přes 150 architektů a inženýrů pod vedením Maria Pani a Enrique del Moral
 - Rezidenční a administrativní budovy
 - Vlastí systém veřejné dopravy
 - Budovy jednotlivých fakult, knihovny
 - Olympijské hry 68
 - Murály (Siqueiros)
 - Mluví se o „**toltécismu**“: důraz na překlady a reliéfy

Biblioteca Central de la UNAM

Pedro Ramírez Vázquez

- 1916-2013)
- Snaha o harmonii mezi funkcí a formou
- Dílo:
 - Muzeum moderního umění, Park Chapultepec (MAM), Mexiko, ve spolupráci s Rafaelem Mijaresem, v internacionálním stylu
 - Muzeum INAH, Mexiko
 - Fakulta medicíny, UNAM, 1952
 - Aztécký stadion, 1966
 - Věž Tlatelolco, 1965
 - bazilika Panny Marie Guadalupské, 1972
 - Muzeum hlavního chrámu, 198

Př. Pedro Ramírez Vázquez. *Muzeum moderního umění*. Park Chapultepec, Mexiko. 1964.

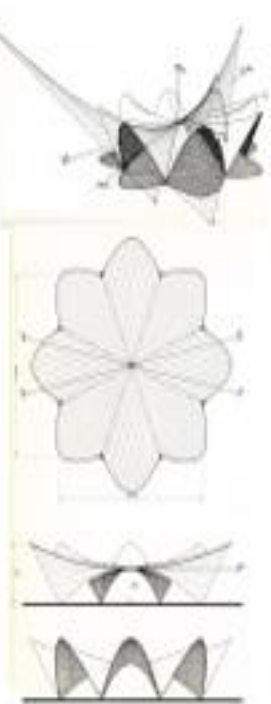
Félix Candela

- 1910-1997
- Původem Španěl, do Mexika odešel po ŠOV a již nikdy se do Š nevrátil
- Architekt, ale také vynikající inženýr a mistr logaritmického pravítka 😊
- Protipól
- Osobitý styl charakteristický:
 - Organické formy, křivky, paraboly
 - Vypůjčuje si tvar „skořáčky“, což mu vynáší mezinárodní věhlas
 - Hyperbolický paraboloid
 - Vychází z názoru, že stavba má být levná, funkční a zapadat do svého prostředí (v Mexiku znamená vyhnout se drahým ocelovým kčím a spolehnout se na levnou pracovní sílu)
 - Rád staví náboženské a průmyslové stavby
 - vzdušnost

Los Manantiales (1958)

La cubierta de Los Manantiales, ubicado en Xochimilco y construido con Joaquín Álvarez Ordóñez, se forma por la intersección de cuatro paraboloides hiperbólicos que forman una flor de ocho pétalos.

La Medalla Milagrosa (1953)

La Medalla Milagrosa tiene planta basilical de tres naves y está solucionada con 'paraguas' deformados al extremo.

Iglesia de Santa Mónica (1960)

Félix Candela colaboró con Fernando López Carrón en la solución de esta iglesia icónica de la Colonia Del Valle.

Fotos tomadas del libro Fabre, Collin (1963) *Candela: The Shelter Builder*, Reinhold Press, NY, excepto el plano de planta; Candela Archive, Avery Library, Columbia University y su foto: Archivo de Arquitectura Mexicana, Facultad de Arquitectura, UNAM

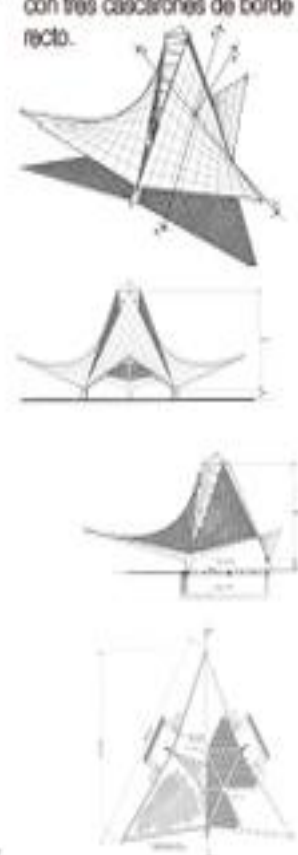
El Atillo (1955)

La capilla de Nuestra Señora de la Soledad, El Atillo, fue construida con base en una planta romboidal, en colaboración con Enrique de la Mora.

San Vicente de Paul (1959)

La capilla de San Vicente de Paul fue realizada con Enrique de la Mora y Fernando López Carrón. Consta de cubierta con tres cascarones de borde recto.

Mercado de Coyoacán (1955)

Este fue uno de los mercados barriales que hizo con Pedro Ramírez Vázquez y Rafael Mijares.

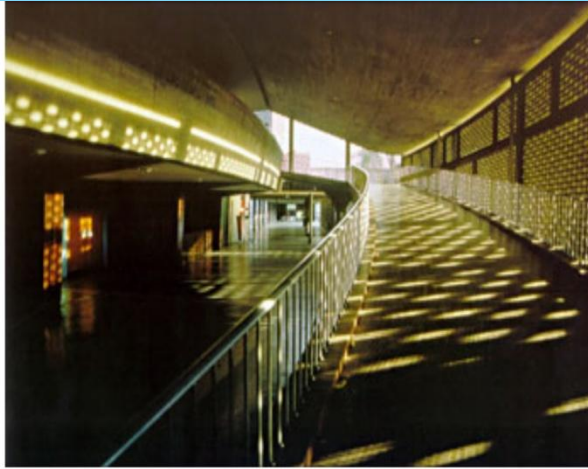
Coordinador de la ruta:
Dr. Juan Ignacio del Cuzco
Ruiz-Funes

Venezuela

- Ekonomický boom
- Rozvoj architektury pod vedením architekta: **Carlos Raúl Villanueva** (1900-1975):
 - Nejvýznamnější V architekt 20. století
 - Průkopník moderní architektury ve V
 - koncept „syntéza umění“ (šp. *síntesis de las artes*)
- Dílo:
 - Modernizace V měst:
 - Caracas (sídliště El Silencio, univerzitní město)
 - Maracay
 - Zoologická zahrada v Managua (Nicaragua, 1928)
 - Náměstí Plaza de Toros Maestranza César Girón (Maracay, 1934)
 - Dům pro Alejandra Otera (San Antonio de Los Altos, 1965)
 - budova Plaza la Estrella (Caracas, 1964)
 - Pavilón V pro Expo Montreal (Montreal, Canada, 1967)
 - Muzeum Museo Jesús Soto (Ciudad Bolívar, 1970)
 - Nová budova muzea Museo de Bellas Artes de Caracas (spolu s Oscarem Carmona)

Ciudad universitaria de Caracas

Sídliště

El Silencio. Caracas

El Paraíso. Caracas

Brazílie

- **Oscar Niemeyer (1907-2012)**
- Charakteristika:
 - Víra v jednotu architektura a okolního prostoru
 - Fčnı́ plánování (Le Corbusier)
 - Vlnité tvary – dodat architektuře sochařský rozměr
- Dílo:
 - Rekreační středisko Pampulha v Belo Horizonte, hlavním městě Minas Gerais
- 1956, *Brazílie podle plánu Lúcia Costy ve vnitrozemí, inspirace podobou letadla
- ON jmenován ředitelem Novacapu, cca 60 architektů
 - Palác Alvorada
 - Palác Planalto
 - Kongresové centrum
 - Katedrála
- Další architekti:
 - Lúcio Costa
 - Alfonso Reidy

Př. Oscar Niemeyer. Katedrála Brasílie. 1958.

Př. Oscar Niemeyer. Palác Planalto. 1957-1958.